

Vermischtes (mei 2021)

In januari jl. kwam de nieuwe, **complete BasisBijbel** uit. Deze directe vertaling uit de Griekse en Hebreeuwse tekst houdt rekening met het leesgedrag dat door de digitale media duidelijk is veranderd. »De zinnen bevatten in de regel niet meer dan 16 woorden, centrale begrippen worden direct aan de zijkant uitgelegd. Deze extra verklaringen en feiten, waarvan de kennis niet meer voorondersteld kan worden, vergemakkelijken het begrijpen van de Bijbelse teksten.« Door het gebruik van duidelijke en pregnante taal is de BasisBijbel bijzonder geschikt voor het werken met kinderen en jeugd. »Ook het kleurrijke design bevestigt: de BasisBijbel is anders dan de anderen !« (evlks 21-01-2021)

De **evangelisch-reformeerde kerken** willen na 20 jaar de **liturgie** moderniseren door deze een meer eigentijdse en begrijpelijker vorm te geven. Digitale formaten zullen net zo in acht worden genomen als het opener formuleren van gebeden om niemand uit te sluiten en ook paren van hetzelfde geslacht aan te spreken. Ook staan er tweetalige liturgieën voor gezamenlijke kerkdiensten met de partnergemeenten gepland. Naast de geprinte vorm zal in de toekomst een breed en uitgebreid online format gebruikt kunnen worden. (Kirchenztg MV 21-04-2021)

■ **EVANGELISCHE KIRCHE**
Berlin-Brandenburg-schlesische Oberlausitz

De **EKBO synode** heeft tijdens een werkoverleg in april jl. over de **“toekomst van de kerk”** nagedacht. Na een intense discussie werd besloten tot verdergaande toelating voor mensen die geen lid van de kerk zijn en wordt er toegestaan dat de leden van de kerkgemeenteraden niet beslist bij een kerk ingeschreven hoeven te staan. Kerkleden dienen wel de meerderheid hebben. Om kleinere gemeenten vooral van te veel administratie te ontlasten werd tot een nieuwe gemeentestructuurwet besloten. Daarbij zal het totale aantal gemeenten van 1.200 tot maximaal 1.000 verminderd worden. Elke gemeente zal dan tenminste 300 leden tellen. Ook zou vooral rondom Berlijn een aantal van 1.000 tot 1.500 leden economisch het meest verstandig zijn. Maar dit is vanwege de hiervoor benodigde ruimtelijke uitbreiding niet te realiseren. Een definitief besluit over het samenvoegen van gemeenten zal op de herfstbijeenkomst genomen worden. (ekbo 17-04-2021)

De **evangelische Sorben** binnen de Sächsische Landeskirche staan fel tegenover de in hun regio geplande structuurreform. Desalniettemin heeft de Landeskirche een zogenoemde zusterkerkrelatie ver buiten het Sorbische vestigingsgebied bepaald. Daarmee is “een nog verder gaande marginalisatie van het Sorbische kerkelijke leven voorgeprogrammeerd.” Nog grotere eenheden hebben vooral voor het platteland bijzonder negatieve gevolgen. Bovendien is te verwachten dat de gegroeide identiteit van het Sorbische vestigingsgebied wordt beschadigd.. “Hoe groter de structuureenheden des te groter is de invloed van de geografische afstand op de van nature mentale afstand.” (Der Sonntag 17-02-2021)

In een **”gezamenlijk woord van de christelijke kerken in Duitsland”**

wordt de “blijvende waarde van de arbeidsloze vrije zondag” beklemtoond. Deze onderbreekt het alledaagse leven, geeft het leven een ritme, creëert individuele vrijheid, verbindt mensen en bevordert het algemeen welzijn. Daarmee is de zondag voor heel veel mensen een belangrijk en beschermend cultureel goed. Het belangrijke ritme van

werk- en vrije tijden vervaagt toenemend door homeoffices, mobiel werken en flexibele werktijden. De digitale transformatie zal niet alleen het werken en de zondag veranderen maar ook de samenleving en misschien ook ons zelf. “De ziel heeft de onderbreking van het alledaagse leven nodig en de zondag is zo’n dag om letterlijk en figuurlijk alles uit te zetten.”

https://www.ekd.de/ekd_de/ds_doc/210228_PM_Gemeinsames_Wort_der_christlichen_Kirchen_in_Deutschland_zur_Sonntagsruhe.pdf (epd/ekd 01-03-2021)

Een **herdenking van de meer dan 80.000 mensen** die aan of door Corona zijn overleden vond op 18 april jl. plaats. »Een moment van pauzeren buiten de dagelijkse politiek«. Bondspresident Frank-Walter Steinmeier had deze datum al in januari voorgesteld en hoopte toen op een volle kerk. Sterven tijdens een pandemie is bijna altijd eenzaam. Familie en vrienden kunnen en mogen geen afscheid nemen, begrafenissen vinden in kleinste kring plaats. Steinmeier wilde de slachtoffers en hun families gezicht en stem geven, hun lijden was grotendeels onzichtbaar. »Een maatschappij die dit lijden onderdrukt zal in zijn geheel schade lijden« zei hij. Verder riep hij op tot deelneming en medemenselijkheid en stond ook stil bij het leed van diegenen die eenzaam zijn of die om hun bestaan vrezen. (epd 18-04-2021)

Marianne Birthler (DDR-oppositielid en voormalige “Bundesbeauftragte für die Stasi-Unterlagen”) spreekt zich duidelijk uit over de zogenoemde corona-dictatuur. »Als mensen beweren dat de hedendaagse Bondsrepubliek door de corona maatregels een DDR 2.0 zou zijn of beweren dat wij een surveillance-staat zijn, net als in de tijden van de Stasi, kan ik

diegene alleen maar zeggen: je hebt het echte ABC van de politiek nog steeds niet begrepen, je kent het verschil tussen dictaturen en democratieën niet.« ... Duitsers hebben het vanwege het Nationaalsocialisme moeilijk om zich te verbinden aan symbolen, b.v. de kleuren rood-zwart-goud. »Voor mij is dat een symbool voor vrijheid van meningsuiting, democratie en vrijheid. Daarom word ik regelmatig boos als de vlag voor antidemocratische doeleinden misbruikt wordt of bij linkse demonstraties ongewenst is. Deze vlag symboliseert voor mij de hoop op betere, democratische en vrije tijden.« (Der Sonntag 20-04-2021)

Tussen uitputting en improvisatie – de coronacrisis verandert ook het pastorale werk. Sinds meer dan een jaar proberen dominees hun gemeentes in leven te houden, veel contacten breken af, maar de crisis maakt ook creatief. Velen hebben plezier aan digitale formats en houden zich bezig met YouTube en Instagram maar voor anderen stort de wereld in.

Een balans hoe deze crisis het werk van dominees en de kerk zal veranderen kan nog niet opgemaakt worden. Ofschoon afgelopen zomer duidelijk meer mensen naar de kerkdiensten kwamen is een grote toevloed waarschijnlijk niet te verwachten. De digitalisering zal de grootste kans van deze crisis zijn. (epd/ekd 16-03-2021)

Crisismodus ook voor kerken. Vele kerken zijn al lang niet meer alleen op zondag geopend. Het zijn musea, culturele locaties en toeristische attracties. Toch komen er door de pandemie geen bezoekers meer en zo missen zij de vaste begrote inkomsten. »Dit is een fiasco niet alleen voor kunstenaars maar ook voor gemeenten. ... Voor de meeste steunfondsen komen kerkgemeenten niet in aanmerking

ofschoon ze vooral op het platteland een belangrijke onderdeel van de ‘culturele sector’ zijn. Dit moet nu en in de toekomst beter worden gecommuniceerd – ook in de richting van de politiek, « aldus Kerstin Koepcke (Tourismusbeauftragte des Kirchenkreises Mecklenburg) (Kirchenztg. 09-03-2021)

Evangelische Kirche in Deutschland

De EKD heeft een **digitaal-innovatiefonds** opgericht. Hiermee zullen gemeenten, inrichtingen en vrijwilligers bij het realiseren van digitale projecten worden gesteund. Vele initiatieven hebben een groot potentiaal en daarbij kan het fonds een mogelijkheid zijn om overtuigende ideeën te vitaliseren. (ekd 10-04-2021)

FREIHEIT DIGITAL

De Tien Geboden in de Tijd van de Digitale Verandering

heet een memorandum van de EKD. Bijna ons hele leven is ondertussen digitaal. Tijdens deze digitale transformatie komen fundamentele levensvragen opnieuw aan de orde en de Coronacrisis intensiveert deze noodzaak. Hoe willen we leven? Wat is liberaal en verantwoordelijk leven in een digitale maatschappij? Gebaseerd op de Tien Geboden worden verschillende thema's als digitale religiositeit, haatberichten op internet of digitale wapensystemen aan de orde gesteld. De EKD levert hiermee een ethische basisoriëntatie en impulsen op vele levensterreinen en actiegebieden. Het memorandum nodigt uit om mee te denken en mee te discussiëren binnen en buiten de kerkelijke context en dwars door generaties en maatschappelijke systemen. Een bijhorende website biedt met ingekorte teksten een makkelijke toegang. (ekd 28-04-2021))

Is een **project van Stadtjugendpfarrer** Grit Markert in nauwe samenwerking met de kerkregio Leipzig. Sinds mei 2016 werd de Friedenskirche tot jeugdkerk omgebouwd en veranderd. Ondertussen vinden hier samen met scholen regelmatig tentoonstellingen plaats, viereen jonge mensen kerkdiensten en

komen ze bij elkaar om over actuele en geloofsvragen te discussiëren. In deze tijd gebeurt veel via de site op internet. Als een alternatief voor Konfirmation (belijdenis) en Jugendweihe werd dit jaar voor de eerste keer een "Feier der Lebenswende" aangeboden, die natuurlijk ook digitaal plaats zou kunnen vinden. Vooral niet kerkelijk gebonden jeugd bleek geïnteresseerd. "Wij willen geen missie bedrijven, maar de jeugd kan bij ons ervaren wat geloof kan betekenen en wat in deze moeilijke periode houvast geeft." De Jugendkirche wil levensecht en authentiek zijn en zich niet zo in "kerktaal uitdrukken". (ekd 10-04-2021) <https://pax-leipzig.de/>

"Die Evangelische Kirche in Mitteldeutschland – Schlaglichter der Kirchengeschichte vom frühen Mittelalter bis heute" is een boek met 25 bijdragen over "de wisselvallige geschiedenis van de EKM en de voorgangerskerken van de Evangelisch-Lutherische Kirche in Thüringen en de Evangelische Kirche der Kirchenprovinz Sachsen. Het boek geeft een overzicht van 1600 jaar christendom in Middelduitsland, vanaf het stichten van de eerste bisdommen (ongeveer 700 n.Chr.) tot heden.

De EKM is meervoudig bijzonder: binnen haar grenzen zijn de meeste Lutherplaatsen te vinden (Wittenberg, Eisenach, Eisleben, ...), in deze regio werd de kerkmuziek extra vorm gegeven door Schütz, Bach, Telemann en Händel en met ongeveer 4.000 kerken en kapellen is het de Landeskirche met de meeste kerkelijke gebouwen – maar jammer genoeg ook in sommige streken de minste kerkleden."

Het boek werd uitgebracht door Axel Noack (voormalige bisschop van de EKM en nu professor voor kerkgeschiedenis in Halle) en Thomas A. Seidel (voormalige Reformationsbeauftragter der Thüringer Landesregierung en nu directeur van het Eisenacher Diakonische Bildungsinstitut)

Het boek (ISBN 978-3-86160-575-1) is verschenen bij de Wartburgverlag (ekm 21-04-2021).

vierde in april haar **75^e verjaardag** ! Een krant met een bewogen verleden: in de tijd van de DDR de enigste krant in Mecklenburg die niet door de staat beïnvloed werd en een oplage van 15.000 exemplaren had en nu maar nog 4.000. Maar ze heeft wel een app met een e-paper. »De lange traditie van de Kirchenzeitung uit Schwerin, ook met de

bijzondere rol in de DDR en de wisselvallige geschiedenis geeft een grote verplichting voor de gehele evangelische journalistiek in de Nordkirche. Dit erfgoed moeten we enerzijds bewaren en anderzijds ook in de digitale wereld verder ontwikkelen en in nieuwe vormen en varianten duidelijk laten worden.« (Kirchenztg MV 12-04-2021)

MECKLENBURGISCHE & POMMERSCHE
Kirchenzeitung

Het nieuwe “Kommunikatiewerk” van de Nordkirche neemt vanaf juni a.s. de taken over van het kerkelijke perskantoor en het “Amt für Öffentlichkeitsdienst” (AfÖ). AfÖ staat sinds jaren garant voor creatieve ideeën: “Zeven weken zonder”, de “Parels van het Geloof” en het “Nordkirchenschip” zijn de bekendste. De

samenvoeging is een reactie op de massale veranderingen van het medialandschap en de communicatiegewoontes, ook van de kerkleden. De jongere generatie neemt steeds meer afstand van radio en tv en verder neemt de modus van “permanent online” en “permanent netwerken” een steeds groter wordende plaats in, dwars door generaties heen. Om ook in de toekomst de kerkleden betrouwbare informatie te kunnen blijven verschaffen is een breed digitaal engagement en veelzijdig handelen via de meest verschillende mediakanalen noodzakelijk. (Nordkirche 25-02-2021)

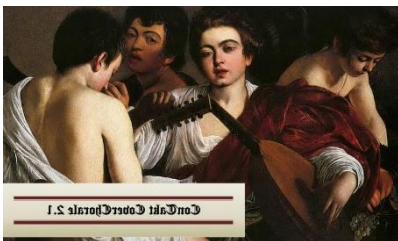
Het project **“Met Luther naar de paus”** is de winnaar van de “Ökumenepreis” 2021 van de Arbeitsgemeinschaft der Christlichen Kirchen (ACK) . Dit voor de jeugd geconcipeerde gezamenlijke project van het Bistum Magdeburg, de Evangelische Kirche in Mitteldeutschland en de Evangelische Kirche Anhalts

biedt een laagdrempelige manier om ook met niet-confessionele en niet gedoopte mensen in gesprek over geloof te komen en de kerken in vooral de Oost-Duitse diasporasituatie de rug te sterken. Het project begon 2016 in voorbereiding op de herdenking van de Reformatie met een reis naar Rome en zal in oktober cross-confessioneel herhaald worden. (ekm 21-03-2021)

Altijd dezelfde Luther-koraal – alleen heel anders. Het idee om in de vastentijd dagelijks iets op YouTube te spelen kwam van de Utrechtse organist Laurens de Man. De organist van Neubrandenburg Christian Stähr vond dit geniaal en deed het hem na. Tijdens de Veertigdagentijd speelden ze de 40 variaties van het koraal “Vater Unser im

Himmelreich” van Ulrich Steigleder uit het jaar 1627. In tegenstelling tot Laurens de Man speelt Christian Stähr alle variaties op “zijn eigen” orgel en zonder begeleidende musici. “Steigleders composities zijn tegenwoordig jammer genoeg weinig bekend ofschoon het ongelofelijk frisse muziek is waarbij elk toon ‘correct’ is gezet. Dat ken ik anders alleen van Bach.” (Kirchenztg MV 15-03-2021) <https://youtu.be/B6uoWe8elm0>

“ConTakt” wil **oude en bekende liederen** van b.v. Luther en Paul Gerhardt een **nieuwe vorm** geven. Sinds jaren is de groep een vaste bestanddeel van de Kirchentagen. Omdat de ÖKT dit jaar alleen digitaal plaats kan vinden hebben zij het onlinemuziek-initiatief “ConTakt Coverchorale 2.1” gestart. “Zo hebben de componisten lang geleden de muziek bedoeld. Want zij wilden dicht bij de mensen en hun muzieksmaak blijven. En dit willen wij ook n in onze

plaatselijke kerkgemeenten.” Het project wordt gesteund door Landesbisschop Friedrich Kramer.

“Zingen is en blijft belangrijk, vooral in tijden van Corona. Ik steun graag deze oecumenische bijdrage voor gemeentelijke zing- en gezangbegeleidingspraxis en wens een wijde verspreiding en dat we zin dein die tijd hebben waar wij eindelijk weer gezamenlijk mogen zingen.”

Tot de eerste liederen horen o.a. “Christe Du Lamm Gottes” (GB 190 – NLB 409), “O Haupt voll Blut und Wunden “ (GB 85 – NLB 576a) en “Aus tiefer Not schrei ich zu Dir” (GB 299 – NLB 131)

Youtube und Spotify: <https://www.youtube.com/channel/UCCEXOVNdyAmN4upiuIqc62w>

(ekmd 26-03-2021)

“Spaziergänger” (Wandelaar) – dat iets andere kerklied. De kerkelijke rockband Stop&Go uit Pasewalk heeft een muziekvideo geproduceerd tegen rechts-radicalen stromingen met “een sterk, zich in het oor vretend lied dat zelf een radicale positie inneemt en verrassend boos klinkt voor een kerklied. ... Onderweg naar de kerk vertellen ze over de

“wandelaars”, de maandagsprotesteerders die met vlaggen en galgen straten bezetten, haat verspreiden en “Wir sind das Volk” schreeuwen. De liedtekst richt zich tegen de “besorgte (verontruste) Bürger”, de Pegida volgers met de woorden “Ihr seid nicht die Lösung, ihr seid das Problem. Ihr habt den Ruf der Freiheit gestohlen, ihr seid nicht das Volk !”

https://youtu.be/zrCeZ36uL_g (Kirchenztg.MV 18-03-2021)

“Bijbelproeverij” noemt zich een unieke reeks van preken ter gelegenheid van 500 jaar vertaling van het Nieuwe Testament. 63 prediker uit Duitsland, Oostenrijk en Engeland - benoemd als “Liefhebbers van de Schrift” – zullen tot april 2022 in Eisenach teksten uit het Lukasevangelie als een soort “Bijbelproeverij” ontplooien. Door de Corona

omstandigheden zullen de diensten beluisterd kunnen worden via de regionale radiozender of de livestream op www.wartburgradio.org (hier worden ze ook opgeslagen). Het jubileumjaar 2021/22 zal bovendien diverse tentoonstellingen op de Wartburg, in het Bach- en in het Lutherhuis, het Bachfeest, congressen en een grote feestweek in september 2022 omvatten. Net als bij een wijnproeverij zal ook de Bijbelproeverij in een lijst worden gevat: cantaten van Bach en Telemann en de Georgenkirche (hier preekte Luther, trouwde de heilige Elisabeth en werd Bach gedoopt) geeft een eigen sfeer. De hoop is dat de reeks ook aantrekkelijk is voor mensen, »die de Bijbel open tegenover staan maar zelden eraan toekomen om daarin te lezen. Het zal een verleiding zijn en een veelzijdige dialoog tussen Bijbelervaring, hedendaagse verschijningen en actuele ‘menseidsvragen’ staat te verwachten. De preken buigen voor de actualiteit van de Bijbel en de vertaalprestatie Martin Luthers.« (Ralf-Peter Fuchs, Superintendent van Eisenach) (ekm 27-04-2021)

Of de **3. Ökumenische Kirchentag (13 t/m 16 mei a.s)** überhaupt in Frankfurt am Main doorgang zoude kunnen vinden was lang niet duidelijk. »Maar vooral in deze tijden mag de kerk niet zwijgen. Wij zijn een institutie die hoop en oriëntatie biedt. Laten we online gaan !” Het is wel jammer maar misschien ook

een kans – veel gemeenten (vooral) uit Mecklenburg-Vorpommern zijn vanwege de grote afstanden sowieso bijna nooit naar de Kirchentage gereisd. Digitaal kan iedereen erbij zijn ! ... “Schaut her”, uit het verhaal van de spijziging van de menigte, past heel goed in deze tijd – mensen delen het weinige wat ze hebben en het is toch genoeg voor iedereen. Een beter motto had je niet kunnen kiezen ook omdat je alleen maar naar deze Kirchentag kunt kijken en het op dit moment zo belangrijk is niet weg maar wel naar iets te kijken: naar het milieu net zo als naar mensen die in deze tijd van pandemie in nog grotere nood verkeren dan anders.« (Beate Kempf-Beyrich) (Kirchentg.MV 19-04-2021)

(Juliane van der Mossel)